

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Fővárosi Ítéltábla dr. Schultz András ügyvéd által képviselt felperesnek dr. Dispiter Szabolcs ügyvéd és dr. Kohlrusz Milán ügyvéd által képviselt alperes ellen kártérítés iránt indított perében a Fővárosi Bíróság 2007. január 11-én kelt 16.G.41.523/2005/38. számú ítélete ellen az alperes által 40. sorszám alatt benyújtott fellebbezés folytán meghozta a következő

Ítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett részét megváltoztatja és a felperes keresetét elutasítja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 2.700.000.- (Kettőmillió-hétszázezer) forint együttes első- és másodfokú perkoltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

A felperes 2004. szeptember 3-án kelt levélben 2000 tonna ... Magyar Szabványnak megfelelő, valamint 7000 tonna ... minőségű útépitési bitumen, továbbá 2000 tonna ... könnyű fűtőolaj szállítására tett ajánlatot a felperesnek, az ajánlatban írt vételáron és feltételekkel. Az alperes létesítményvezetője, ... és a főépítés-vezető, ... 2004. október 21-én kelt telefaxban arról tájékoztatta a felperest, hogy a vállalati bíráló bizottság a legelőnyösebbnek tartotta az ajánlatát, és

megrendelik az ajánlatban szereplő bitumeneket az előírt minőségben és mennyiségben, egyúttal szerződés-tervezet megküldését kérték. A felperes elkészítette a 2004. november 4-én kelt szerződés-tervezetét, amelyre tekintettel a felek között levélváltások, személyes megbeszélések történtek a szállítási szerződés időtartamát, a fizetési határidőt és a fizetési feltételeket tekintve, és a fűtőolajat érintően, majd a felperes 2005. január 10-én újabb szerződés-tervezetet készített. Az alperes 2005. március 16-i és március 29-i felpereshez intézett levelében foglaltak értelmében a felek nem jutottak megegyezésre. Ezzel szemben a felperes álláspontja szerint a 2004. szeptember 3-án közölt ajánlata elfogadásával a bitumen szállítására a felek között a szerződés létrejött, és az általa lekötött szállítás lemondása kapcsán elmaradt haszonra hivatkozással bejelentette az alperes felé kártérítési igényét, és a 2005. június 6-án kelt levelében 86.600.000 forint szerződésszegéssel okozott kár, mint elmaradt haszon és ÁFA megfizetésére szólította fel az alperest.

A felperes 2005. október 3-án előterjesztett keresetében a bitumen beszerzési és továbbértékesítési ára különbözetéből számított 86.600.000 forint elmaradt vagyoni előny és kamatai, valamint a perköltség megfizetésére kérte az alperes kötelezését. Kártérítési igénye jogszabályi alapjait a Ptk. 313. §-ában, a 312. § (2) bekezdésében, a 318. §-ban és a 355. § (4) bekezdésében jelölte meg.

Az alperes a kereset elutasítását, a felperes költségeiben való marasztalását kérte, álláspontja szerint a felek között nem jött létre szállítási szerződés. Hangsúlyozta, hogy az alperes a 2004. október 21-én kelt telefaxában szerződés-tervezet megküldését kérte, vagyis nem tekintette a szerződést létrejöttnek a felperessel. Ezt jelzi az a tény is, hogy a felperes csak ezt követően, 2004 novemberében küldte meg a tervezetet az alperesnek, amely több vonatkozásban eltért a felperes által korábban tett ajánlattól, így az alperes kötelezettségeként a szállítások megkezdése előtt egy 70 millió forintos bankgarancia biztosítását is előírta, az alperesi álláspont szerint nem csupán az ár, az áru és az áru minősége és mennyisége a szerződés lényeges elemei, hanem ilyennek minősülnek a fizetésre, a teljesítés helyére és idejére és a feleknek egymással szembeni felelősségének a mértékére és a vita rendezésére vonatkozó előírások is. A fizetés tekintetében vita alakult ki a felek között, s a felek közötti konszenzus hiánya a Ptk. 205. §-ának (2) bekezdése értelmében nem eredményezhette a szerződés létrejöttét, így annak az alperes részéről történt „megszegéséről” sem lehet szó. Az alperes hivatkozott arra is, hogy a 2004. október 21-én kelt, nyilatkozatot tartalmazó telefaxot ... főépítés-vezető írta alá, aki nem rendelkezett cégjegyzési joggal, így nem volt jogosult az alperes képviseletében érvényes jognyilatkozatot tenni; a felperes maga is úgy vélte, hogy a szerződés ezen nyilatkozattal még nem jött létre, ezért további tárgyalásokat folytatott az alperessel. Érvelt azzal is, hogy az érvényesíteni kívánt kárigény felperes által megjelölt jogcímen (Ptk. 313. §, 312. § (2) bekezdés) a felek között létrejött szerződést feltételezve is megalapozatlan. Vitatta továbbá a kereseti követelés összecszerűségét, és állította, hogy a per tárgyát képező, az ... Kft.-nél lekötött bitumenből értékesített a felperes, s az értékesítés a követelését csökkenti, s indítványozta erre tekintettel a perben beszerzett könyvszakértői vélemény kiegészítésének az elrendelését.

Az elsőfokú bíróság ítéletében kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 86.600.000 forintot, ezen összeg után 2005. július 31. napjától a kifizetés napjáig járó, a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamat 7 %-kal növelt összege mértékű kamatot, valamint 2.156.026 forint perköltséget, az ezt meghaladó keresetet elutasította. Álláspontja szerint a felperes által 2004. szeptember 3-án adott ajánlat - mely tartalmazta a Ptk. 379. §-ának (1) bekezdésében nevesített szállítási szerződés lényeges elemeit - elfogadásával a peres felek között az ...-es és a ...-as típusú bitumen szállítására a szerződés létrejött (Ptk. 205. § (1) bekezdés). Megállapította, hogy a szállítási szerződés létrejöttét követően a felek tárgyaltak, a felperes által megkövetelt bankgarancia, a követelés faktorálásának lehetősége és egyéb kérdésekben, amelyekben nem tudtak megállapodni, így a felek a már létrejött szerződést nem módosították, az az eredeti feltételekkel maradt hatályban. Megállapította továbbá, hogy ... és ..., mint az alperes munkavállalói, a társaság képviseletében eljárva, szerződéskötésre ugyan nem voltak jogosultak, azonban a 2004. október 21-i nyilatkozatot annak ismeretében írták alá, hogy a vállalati bíráló bizottság tagjai a felperes ajánlatát fogadták el. A nyilatkozat megtétele az alperes képviseletére jogosult személyek előzetes jóváhagyásával történt, ezért az alperes a Ptk. 219. §-a alapján jogosultja, illetve kötelezettje lett a perbeli szerződésnek. Amennyiben az ajánlat elfogadására vonatkozó nyilatkozatot jóváhagyás nélkül tették meg, a Ptk. 348. §-ának (1) bekezdésében foglaltak értelmében a felperessel szemben az alperes, mint munkáltató felelős. A felperes a teljesítést a szerződésben lekötött mennyiségű bitumenre 2005. február 8-án és 2005. április 4-én kelt leveleiben felajánlotta az alperesnek, az alperes azonban az így felajánlott bitument nem vette át, ezáltal a teljesítést jogos ok nélkül megtagadta (Ptk. 313. §). Az alperes szerződésszegése következményeként a Ptk. 312. §-ának (2), a Ptk. 339. § (1) és a Ptk. 355. §-ának (4) bekezdései alkalmazásával a felperes elmaradt vagyoni előny jogcímén érvényesített kártérítési követelését - a perben beszerzett igazságügyi szakértői véleményben foglalt megállapításokra is figyelemmel - a késedelmi kamat kezdő időpontjának kivételével megalapozottnak találta, és a kereseti kérelemnek megfelelően marasztalta az alperest. Mellőzte az alperes szakértői vélemény kiegészítése iránti kérelmének teljesítését, mert a rendelkezésre álló iratokból arra a következtetésre jutott, hogy a felperes az ... Kft-nél lekötött bitumen-mennyiséget nem vette át, abból nem értékesített. A felperes késedelmi kamatigényének kezdő időpontját a kereseti kérelemtől eltérően 2005. július 31. napjában - középarányosan - határozta meg, és az ezt megelőző időszakra a kamatkövetelést elutasította, a perköltségről a Pp. 78. §-ának (1) bekezdése alapján rendelkezett.

Az ítélet ellen az alperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben elsődlegesen az ítélet megváltoztatását, a kereset elutasítását, másodlagosan az ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítását kérte. Megismételte azt a jogi álláspontját, hogy a felek között a szállítási szerződés a lényeges kérdésekben történő megállapodás hiánya folytán nem jött létre. Sérelmezte; az elsőfokú bíróság kizárólag azt állapította meg, hogy a felperesi ajánlat és annak alperesi

visszaigazolása tartalmazta a szállítási szerződés lényeges elemeit, azonban azt nem vizsgálta, hogy a felek által lényegesnek tekintett egyéb kérdésekben létrejött-e a felek kölcsönös és egybehangzó akaratkifejezése. A felperes az árajánlatában írtak mellett további feltételek teljesüléséhez kötötte a szerződés megkötését, illetve a szállítások teljesítését, ezt támasztja alá a 2004. november 4-én megküldött szállítási szerződés-tervezet. A tanúvallomások, a becsatolt okiratok alátámasztják továbbá, hogy a felperes lényeges feltételnek tekintette a szerződés tartamát, a fizetési határidőt és a teljesítéshez kapcsolódó pénzügyi biztosítékokat. Az alperes kérelmének megfelelően a felperes a szerződés érvényességét 2005. december 31-ére, a fizetési határidőt 30 napról 60 napra változtatta, ugyanakkor nem sikerült a feleknek megállapodni a mindkettőjük által lényegesnek ítélt kérdésben, azaz, hogy az alperes teljesítésének biztosítékául a bankgarancia vagy a faktoring szolgáljon. Az alperesi álláspont szerint a felek valós szándéka az árajánlat elküldésével kezdődő és az azt követő levélváltásokkal és tárgyalásokkal folytatódó időszakot egységesnek a szállítási szerződés létrehozására irányuló folyamatként kell értékelni. Mivel a felek között a fizetési feltételek, mint lényeges szerződési elem tárgyában nem született megállapodás, a Ptk. 205. §-ának (2) bekezdése értelmében a szállítási szerződés sem jött létre. Kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság az alperes magatartását tévesen tekintette a teljesítés megtagadásának, az alperes magatartását legfeljebb elállásnak lehetne tekinteni, ez esetben pedig a Ptk. 312. §-ának (2) bekezdése alapján kártérítési kötelezettség megállapításának nincs helye. Az elsőfokú bíróság nem vette figyelembe azt a körülményt, hogy a fizetési garanciák nélkül a felperes sem szállított volna az alperesnek. Az alperes hivatkozott arra is, hogy az elsőfokú bíróság azzal, hogy elutasította a szakértői vélemény kiegészítésére vonatkozó indítványt, megsértette a Pp. 182. §-ának (3) bekezdését, továbbá a Pp. 206. §-ának (1) bekezdését, mert iratellenesen állapította meg, hogy a felperes nem értékesített a ... útépitési bitumenből.

A felperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyására irányult. Többek között arra hivatkozott, hogy az okiratok alapján kétséget kizáróan megállapítható; a felperes ajánlatát az alperes elfogadta, e nyilatkozat megérkezésével a szerződés a Ptk. 213. §-ának (1) bekezdése alapján létrejött, az ezt követő utalás a szerződés-tervezet megküldésére már csak a létrejött szállítási szerződés írásba foglalására irányult, és a megkötött szerződést módosító indítványokat tekintve a felek már nem jutottak megegyezésre. Az a tény, hogy a felek hosszú ideje üzleti kapcsolatban álltak, közöttük szerződési szokványok alakultak ki, melyeket a felek kapcsolataikban külön kikötés nélkül is irányadónak tekintettek, így a megrendelés és a szállítás telefonos egyeztetést követően telefaxon történt. Hivatkozása szerint a felperes a teljesítést többször felajánlotta, az alperes a szerződésben meghatározott árut átvenni nem kívánta, azt visszautasította. Az alperes elállási nyilatkozatot nem tett, így helytállóan állapította meg az elsőfokú bíróság az ítélete indokolásában felhívott jogszabályhelyek alapján, hogy az alperes a teljesítést megtagadta, s a teljesítés elmaradása folytán a felperes kártérítést követelhet. A szakértői véleményt a felperes elfogadta, annak kiegészítésére tett indítvány pedig bizonyíték hiányában más eredményt nem hozhatott.

A fellebbezés a következőkre tekintettel megalapozott.

Az elsőfokú bíróság a jogvita elbírálásához szükséges mértékben feltárta a tényállást, a Fővárosi Ítéltábla nem osztotta azonban azt a jogi álláspontját, amely szerint a felperes 2004. szeptember 3-án kelt ajánlatával és az alperes 2004. október 21-én kelt nyilatkozatával a felek között a szállítási szerződés létrejött, ezért nem értett egyet azzal a megállapításával sem, hogy a felek a szállítási szerződés létrejöttét követően tárgyaltak a felperes által megkövetelt bankgarancia, a követelés faktorálásának lehetősége és egyéb kérdésekben, s mivel nem tudtak megállapodni, a szállítási szerződés az eredeti feltételekkel maradt hatályban.

A Ptk. 205. §-ának (1) bekezdése szerint a szerződés a felek akaratának kölcsönös és egybehangzó kifejezésével jön létre. A (2) bekezdés úgy rendelkezik, hogy a szerződés létrejöttéhez a feleknek a lényeges, valamint a bármelyikük által lényegesnek minősített kérdésekben való megállapodása szükséges. Nem kell a feleknek megállapodniuk olyan kérdésekben, amelyeket a jogszabály rendez.

A Ptk. 205. §-ának idézett rendelkezései értelmében a szerződés és az abból fakadó jogok és kötelezettségek létrejöttéhez a szerződő felek egybehangzó elhatározása és ennek az elhatározásnak kölcsönös kinyilvánítása szükséges. Az egyező akaratnyilvánítás azonban csak akkor hoz létre szerződést, ha kiterjed a kívánt ügylet lényeges kérdéseire. A Ptk. nem ad általános meghatározást a szerződés lényeges pontjait illetően. A szerződés létrejöttéhez a feleknek meg kell állapodniuk azokban a kérdésekben, amelyeket a jogszabály lényegesnek tekint, a törvényi elváráson alapuló lényeges elemeken túlmenően, maguk a felek határozzák meg, mely kérdéseket kell a szerződés lényeges elemének tekinteni.

Szállítási szerződés esetén a szállító arra vállal kötelezettséget a Ptk. 379. §-ának (1) bekezdése alapján, hogy a szerződésben meghatározott dolgot a kikötött későbbi időpontban vagy időszakban a megrendelőnek átad, a megrendelő pedig köteles a dolgot átvenni és az árát megfizetni.

Helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a felperesnek a 2004. szeptember 3-án kelt ajánlata tartalmazta a szállítási szerződésnek a Ptk. 379. §-ának (1) bekezdésében meghatározott fogalmi elemeit, azonban tévesen tekintette az alperes 2004. október 21-én kelt nyilatkozatával a szerződéskötést lezártnak, és ezért tévesen állapította meg, hogy az alperes nyilatkozatával a felek között a Ptk. 213. §-ának (1) bekezdése alapján a szerződés létrejött.

A szerződéskötés azoknak a találkozó nyilatkozatoknak a sorozata, amelyek eredményeképpen a jogokat és kötelezettségeket létrehozó szerződés létrejön.

A Ptk. 205. § és 213. §-a értelmében a szerződés létrejöttét akkor lehet megállapítani, ha a fél a kapott ajánlatot mindenre kiterjedően elfogadta.

A perbeli esetben az alperes a hozzá érkezett szerződési ajánlatot mindenre kiterjedően - így a fűtőolaj szállítására nézve - nem fogadta el. A felek egyrészt a fűtőolaj szállítási feltételeire további tárgyalásokat folytattak (1/F/4, 10/A/7 szám alatt csatolt levelek, illetve e-mail), másrészt az alperes 2004. október 21-én kelt levelében szerződés-tervezet megküldését kérte, ezzel megindult a felek között a szállítási szerződés megkötésére irányuló tárgyalássorozat. Ennek megfelelően készítette el a felperes a szerződés első tervezetét.

A 2004. november 4-én kelt szállítási szerződés 3. pontja a 2004. szeptember 3-i ajánlatban nem szereplő fizetési feltételeket tartalmazott a bitumen szállításra nézve: „Késedelmes fizetés esetén a vevő köteles a mindenkor jegybanki alapkamat + 10 % mértékű késedelmi kamatot fizetni. A vevő köteles a késedelmi kamat összegét 15 napon belül kiegyenlíteni. Amennyiben a szállító által a vevő részére kiszámlázott, a vevő által ki nem egyenlített számlák összege a 100 millió forintot meghaladja, vagy bármely ki nem fizetett számla esetében a késedelem időtartama a 10 napot meghaladja, a szállító jogosult a további szállítások teljesítését mindaddig megtagadni, amíg a vevő a ki nem egyenlített számlák összegét 100 millió forint alá nem csökkenti, vagy amíg a késedelmi kamatokkal növelt tartozást a vevő ki nem egyenlíti. A vevő köteles a szállítások megkezdése előtt 10 nappal 70 millió forintra bankgaranciát biztosítani a szállító részére, amely bankgarancia érvényesítéséhez a szállítónak a fenti kritériumok beálltakor a vevő külön értesítése nélkül joga van. A bankgarancia érvényessége a tervezett utolsó áruszállítást követő 75. nap.”

A felek közötti, a bankgaranciával a felperes által nyújtandó hitelkeret nagyságával és az esetleges faktoringgal kapcsolatos levelezések (1/F/7, 1/F/8, 10/A/6, 10/A/8, 10/A/9) után kidolgozta a felperes a 2005. január 10-én kelt újabb szerződés-tervezetét. A korábbi (2004. november 4.) tervezethez képest a felperes javára szóló bankgaranciát nem írt elő. A tervezet megfogalmazása szerint az esetben, ha a vevő ki nem egyenlített számláinak összege az 50 millió forintot meghaladja, vagy bármely ki nem fizetett számla esetében a késedelem időtartama a 10 napot meghaladja, a szállító jogosult a további szállítások teljesítését mindaddig megtagadni, amíg a vevő a ki nem egyenlített számlák összegét 50 millió forint alá nem csökkenti. Ezt a szállítási feltételt sem fogadta el az alperes, gazdasági igazgatója úgy nyilatkozott tanúkénti meghallgatásakor, hogy: „Ebben az esetben a felperes elvághatta volna a további szállítást.” (14. sorszámú jegyzőkönyv 8. oldal) Azt a körülményt, hogy a szállítási szerződést biztosító mellékkötelezettség kérdésében a felek nem egyeztek meg, a felperes ügyvezetőjének tanúvallomása is alátámasztja, amely szerint a felek között a biztosítékokra nézve 2005. január 10-i szerződés-tervezet elkészítését követően is tárgyalások folytak, a felek között megállapodás nem jött létre, mivel az alperes a bankgaranciával szemben a faktorálást részesítette előnyben (14. sorszámú jegyzőkönyv 5. oldal).

Ennek alapján megállapítható, hogy a felek között szerződéskötésre irányuló folyamat zajlott le, amelynek során a szállítási szerződés megkötésére törekedtek,

azonban a szállítási szerződés létrejöttéhez a feleknek a lényeges, valamint bármelyikük által lényegesnek minősített kérdésekben való megállapodás szükséges. Nem vitás, hogy a vételár kifizetésének biztosítékával, a felperes által megjelölt hitelkeret nagyságával kapcsolatos kérdések lényegesnek minősülnek, ezért a másodfokú bíróság álláspontja szerint a felek akaratának kölcsönös és egybehangzó kifejezésének hiányában a szállítási szerződés a felek tárgyalássorozata eredményeképpen nem jött létre (Ptk. 205. § (1) és (2) bekezdés).

A Ptk. 198. §-ának (1) bekezdése szerint a szerződésből kötelezettség keletkezik a szolgáltatás teljesítésére és jogosultság a szolgáltatás követelésére, s e rendelkezésekből az is következik; ha a szerződés nem jött létre, teljesítési kötelezettség sincs, mivel kötelmi jogviszony hiányában a szerződésszegés (Ptk. 318. §) fogalmilag is kizárt, így az arra alapított kártérítési igény nem érvényesíthető.

A kifejtettek alapján a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett - elutasító - rendelkezését nem érintette, fellebbezett részét a Pp. 253. §-ának (2) bekezdése alapján megváltoztatta, és a keresetet elutasította.

A felperes az eljárásban pervesztes lett, ezért a Fővárosi Ítéltábla a Pp. 78. §-ának (1) bekezdése alapján kötelezte 2.700.000 forint együttes első- és másodfokú perköltség megfizetésére, amely az alperes jogi képviselőjével felmerült és a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet alkalmazásával megállapított, általános forgalmi adót tartalmazó 1.800.000 forint első- és másodfokú ügyvédi munkadíjat és az alperes által lerótt 900.000 forint jogorvoslati illetéket foglalja magában.

Budapest, 2007. május 22.

. Bánki Horváth Mária s. k.,

a tanács elnöke

. Rédei Anna s. k.,
előadó bíró

Levek Istvánné dr. s. k.,
bíró